

(حکاهنامه کرملیها در ایران...، ج ۱، ص ۲۹۰؛ فلسفی، ج ۴، ص ۱۶۱۶-۱۶۱۷).

ترزا پس از مرگ همسرش، به علت مسیحی شدنش و در واقع به سبب ثروتش نامالایمات بسیار متحمل شد و سرانجام، با کمک کشیشان کرملی، با سختی بسیار، به همراه جنازه رابرت به اروپا رفت و همسرش را در رم در کلیسای ماریا دلا اسکالا^۴ دفن کرد (راس، ص ۸۶-۸۷). رابرت، برعکس برادرش، روحیه ماجراجویانه نداشت اما پیش از اینکه اهل سیاست باشد، مرد میدانهای رزم بود. ناکامیهای برادران شرلی در سفارتهایشان را نیز باید از همین نکته دانست و شاید اگر شاه عباس از آنها در امور نظامی بیشتر بهره می گرفت، نتیجه ای بهتر عاید حکومت صفوی می شد.

منابع: اروج بیگین سلطان علی بیگ، *دون ژوان ایرانی*، ترجمه مسعود رجبی، تهران ۱۳۳۸ ش؛ رابرت استادرت، *سفرنامه استودارت*، ترجمه احمد توکلی، در فرهنگ ایران زمین، ج ۸ (۱۳۳۹ ش)؛ اسکندر منشی؛ عباس اقبال آشتیانی، *مطالعاتی در باب بحرین و جزایر و سواحل خلیج فارس*، تهران ۱۳۲۸ ش؛ نصرالله فلسفی، *زندگانی شاه عباس اول*، تهران ۱۳۶۴ ش؛ جهانگیر قائم مقامی، *اسناد فارسی، عربی و ترکی در آرشیو ملی پرتغال درباره هرموز و خلیج فارس*، ج ۱، تهران ۱۳۵۴ ش؛ عبدالرضا هوشنگ مهدوی، *تاریخ روابط خارجی ایران از ابتدای دوران صفویه تا پایان جنگ دوم جهانی (۱۹۴۵-۱۵۰۰)*، تهران ۱۳۶۴ ش؛

A Chronicle of the Carmelites in Persia and the Papal Mission of the XVIIth and XVIIIth centuries, London: Eyre & Spottiswoode, 1939; George Manwaring, "A true discourse of Sir Anthony Sherley's travel into Persia", in *Sir Anthony Sherley and his Persian adventure*, ed. E. Denison Ross, London: George Routledge & Sons, 1933; William Parry, "A new and large discourse on the travels of Sir Anthony Sherley, knight, by sea, and over land, to the Persian empire", in *ibid*; Raphaël du Mans, *Estat de la Perse en 1660*, publié avec notes et appendice par Ch. Schefer, Paris 1890; E. Denison Ross, "The life of Sir Anthony Sherley", in *Sir Anthony Sherley and his Persian adventure*, *ibid*.

/ شهناز رازپوش /

شربلالی، حسن بن عمار، فقیه حنفی مصری در قرن دهم و یازدهم. او در ۹۹۴ در شبرابلوله، معروف به شربلآله از

پس از یک ماه، با کشتی به گوا در هندوستان رفت و از آنجا نیز عازم لیسبون^۱ شد (حکاهنامه کرملیها در ایران...، ج ۱، ص ۲۱۵-۲۱۶، ۲۱۸-۲۱۹). در ۱۶۱۷/۱۰۲۶، آنتونی شرلی را ملاقات کرد که در آن وقت زندگی بسیار فقیرانه ای داشت. رابرت تا ۱۶۲۲/۱۰۳۱ در اسپانیا بود و در این مدت، کوشید تا فیلیپ را به جنگ با حکومت عثمانی برانگیزد و به او وعده داد در صورتی که اسپانیا راه تجارت عثمانی با هند را مسدود کند، شاه عباس بندر گمبرون را پس دهد؛ ولی فیلیپ استرداد جزایر بحرین را هم توقع داشت. از این رو، سفارت رابرت شرلی این بار هم ناموفق بود. سپس، او به رم رفت و در ۱۶۲۳/۱۰۳۲، عازم انگلستان شد (فلسفی، ج ۴، ص ۱۵۱۳-۱۵۱۴).

جیمز اول حاضر شد معاهده ای مبتنی بر کمک انگلستان به ایران برای سرکوب اسپانیاییها و پرتغالیها، که جزایر هرمز و قشم را در اختیار داشتند، ببندد و افزون بر این، دولت انگلستان موافقت کرد کالاهای ایرانی، از جمله ابریشم، با کشتیهای انگلیسی به اروپا فرستاده شوند، اما پیش از آنکه این قرارداد امضا شود، جیمز در ۱۶۲۵/۱۰۳۴ درگذشت و پسرش، چارلز اول^۲، به سلطنت رسید و امضای معاهده به تأخیر افتاد. در همین وقت نقدعلی بیگ^۳، سفیر جدید شاه عباس، به دربار انگلستان رسید. این سفیر را شاه عباس به تحریک کمپانی هند شرقی بریتانیا^۴، که مسئولان آن از سفارت رابرت شرلی نگران و ناخوارستند بودند، به انگلستان فرستاد (در ۱۶۲۶/۱۰۳۵). نقدعلی بیگ منکر سفارت رابرت شرلی شد و اعتبارنامه های او را جعلی دانست و موجب شد دربار انگلستان به سفارت شرلی بدگمان شود و مذاکرات ناتمام ماند (همان، ج ۴، ص ۱۵۹۷-۱۶۰۱؛ استادرت^۵، ص ۱۶۳-۱۶۴). سپس به دستور چارلز اول، هردو سفیر به همراه سر دادمور کاتن^۵ به ایران فرستاده شدند تا حقیقت معلوم گردد. نقدعلی بیگ، از ترس مجازات شاه عباس، در راه خودکشی کرد و رابرت شرلی و کاتن در ۱۶۲۸/۱۰۳۷، پس از یازده ماه سفر دریایی، به بندر گمبرون رسیدند و به نزد شاه عباس در اشرف (به شهر) رفتند (فلسفی، ج ۴، ص ۱۶۰۲)، اما از آنان پذیرایی گرمی نشد. ظاهراً بدگویهای محمدعلی بیگ، ناظر بیوتات و از کارگزاران کمپانی هند شرقی، نظر شاه عباس را درباره رابرت شرلی و کاتن تغییر داده بود، زیرا شاه عباس دیگر کاتن را نپذیرفت و اعتبارنامه رابرت را نیز مخدوش دانست و به او نیز بی مهر و بی توجه شد. رابرت از این رفتار شاه بسیار آزرده شد و دیری نگذشت که به سختی بیمار شد و در ۱۶۲۸/۱۰۳۷ در قزوین درگذشت

1. Lisbon

2. Charles I

3. English East India Company

4. Robert Stodart

5. Sir Dodmore Cotton

6. Maria della Scala